

de se nedelje in prazniki posvečujejo, de se na kerčme, plés, očitne komédije, prepovedane igre, na nečistost in zapeljevanje k nji pazi.

Kar skerb za zidarije utiče, je treba posebno paziti, de se pri zidarijah vsaki natanjko po obstoječih postavah derži in se nobeno zidanje ne pripusti, ktero bi življenju ali pa lastnini srenjčanov kako nevarnost prinesli utegnili.

Skerb za družinstvo ima posebno na ptuje posele gledati.

Skernost za mejnike (konfine) naloži dolžnost, skerbeti, de mejnikov nihče ne prestavi, in de se, ako se kaj krivičniga srenjskimu okraju zgodi, o pravim času po postavah ravná.

Skernost za varnost oséb (persón) in lastnine zadeva odvernjenje nevarnost, ktere varnosti oséb ali lastnjine po hudobnosti ljudi ali scer po kakšnim primerku proté.

V tem ozíru je posebno srenjskiga predstojnika opravilo, na postopače, potepuhe in sicer sumne ljudi gledati in pri hudih prigodkih, kakor na priliko, pri povodnjih, storiti, kar je treba, in kar je po legi kraja in po okolnostih narbolj pripravno, ljudi in premoženje nevarnosti obvarovati.

Iz te kratke razlage se bo pokazalo, de ima v tej reči srenjski predstojnik ali župan sicer narveč, pa vunder ne toliko opraviti, de bi s pomočjo srenjskih posvetovavcov in družih mož dolžnostim ne mogel zadostiti, ktere mu v tej reči postava v pravi prid srenje naloži.

Sicer je okrajnim poglavarjem naročeno, srenjske predstojnike v téh dolžnostih podučiti, v njih spolnovanju na-nje gledati in jih podpérati, in kolikor bi treba bilo, potrebno pomoč jim dati.

Kaznivna ali strahovavna pravica, ktere §. 122 srenjske postave opomni, se po srenjskimu predstojniku s srenjskimi posvetovavci (§. 58. s. p.) izgotovlja.

Ti možje skup določijo namreč po meri postave kazni ali štrafinge za prestope naredb in naprav, ktere srenjski predstojnik za opravila, ktere so gori imenovane bile, narediti za potrebne spozná in nakloni te kazni zoper kriviga.

Kar posebno opravila v II. oddelku srenjske postave imenovane utiče, ne bodo tako težke in velike, de bi ne mogle po srenjskimu predstojniku z pomočjo srenjskih svetovavcov lahko in popolnoma opravljene biti, kakor bomo kmalo pokazali.

Po §. 127. ima srenjski predstojnik dolžnost, postave in ukaze gospósk razglasiti. V tem ozíru ima po postavi od 4. sušca 1849 skerbeti, de se državni zakonik v domačim jeziku, potem deželni zakonik in vladni list tiste dežele za stroške srenje napravi in de zamore vsak srenjčan te liste pregledati; zavoljo tega jih mora 14 dni za vsaciga razpoložene imeti. Srenjski predstojnik bo za razglašenje postav in ukazov narbolj skerbet, če, kakor je to že v mnogih krajih navadno bilo, ob nedeljah in praznikih, po končani službi božji zbrane srenjčane k sebi povabi in jim postave in ukaze bere.

Ako se gospokam treba zdi, jih še drugač razglasiti, se ima predstojnik také ravnati, kakor se mu zavoljo tega ukaže.

Po §. 128. gré srenjskimu predstojniku izterjevanje in odrajtovanje cesarskih davkov. Kar to opravilo utiče, dobé srenjski predstojniki po mogočnosti lahko umevno podučenje.

V §. 129. in 130. imenovane opravila zastran pripomaganja pri popisovanju in rekrutiringi, potem zastran oskerbljevanja vojaškiga ukvartirovanja in pripreganja ali firšpana so bile že od dosadanjih županov

ali rihtarjev opravljene, tedaj niso nove. V rokah pošteniga in pravičniga moža bodo narbolj spravljene.

Ravno tako tudi v §§. 131, in 132. naštete opravila zastran prijemanja in odrajtovanja hudodelcov in vojaških ubežnikov ali dezertterjev in zastran naznanjenj do gospósk, če koga kakiga storjeniga hudodelstva kriviga mislijo.

Te opravila ne bodo srenjskimu predstojniku, kakoršniga smo priporočili izvoliti, nobenih težav delale.

Posebno za odrajtanje hudodelcov in vojaških ubežnikov so mu srenjčani, ki sploh imajo po versti varstveno službo v srenji opravljati, pridani, in žandarija bo to še posebno olajšala,

§. 133. ne terja, de srenjski predstojnik okrajni gospóski zmiraj zastran vsake reči piše.

Ta paragraf samo velí, de srenjski predstojnik zastran vsiga, kar se v srenji zgodi in na čemur je državni oblastni ležeče, naznanje da. Zadosto je, če take prigodke, kakor, postavim, precej velik nepokoj v srenji, vstanje kužnih bolezin, škode po ognju, vodi, toči i. t. d. okrajni gospóski, če ni drugač, sam ali pa po poštenim poslu (pótu) koj naznani, in če potem gospóski potrebne odgovore da.

Zastran §. 134. in 135., ki ptujce in pa domovinske liste ali pisma zadevata, se bodo posebno podučenje in izgledi (formulari) dali, ki bo to opravila olajšalo.

Popis Cerkníškiga jezera na Notrajskim.

Cerkniško jezero, kteriga znamenitosti ne slovle v domovini, temuč tudi v daljnih in ptujih deželah, je okroženo od homcov in gorá, izmed kterih sta gojzdni Javornik na levi strani, na desni pa močno vgoljena Slivnica, nar višji.

Dolgost jezera znêse od utoka do odtoka okoli dveh ur, njegova širjava pa tudi dobro uro.

Cerkniško jezero so Latinci imenovali Iugovšk o jezero, berž ko ne od luže današnjiga ribnika, kamor ob odteku jezera vderstene šuke pobegnejo, de v varnim kraju, kjer voda ne posahne, ikre za prihodnji zarod zapusté. Tudi ne mara, de je Latinec slišal Slovenca zeleno in podolgasto planjavo, ki se prikaže po odtoku jezerske vode, log imenovati, in je zató jezero od „loga“ logevško jezero kerstil.*)

Dandanašnji se pa jezero imenuje Cerkníško po tergu „Cerknica“, kjer 1500 ljudi prebiva, Cerknica je na desni strani eno dobro uro delječ od jezerskiga iztoka.

Bil je terg, kakor se pripoveduje, bolj na južno-izhodni strani, njega dni Ošev ek imenovan, kjer se vedno še polje Ošev ek kliče.

Ob času neusmiljeniga Turškiga silstva so ljudje na hribcu okrog cerkve pod vodstvom Celjskih knezov in njih naslednikov v bran Turške sile močno terdnjavo z jakimi stolpi sozídali; okrog cerkvenih taborov pa na mestu Oševka, kjer so verjetno hiše od Turkov požgane bile, so sčasama hišice postavili, in ta kraj od cerkve „Cerknico“ imenovati pričeli.

Cerkniško jezero je res imenitno po svojih razdevah. V njem se znajde mnogokrat brez števila rib. Šumeče jate mnogoverstnih povodnih ptic ga obiskujejo, na ktere lovci marljivo pazijo. Kaj prijetno je v čolnu

*) Tudi mi smo té misli, zató ker je bil na tem prostoru njega dni, kakor ustmene sporočila téh okolic še zdaj govore, lep z raznimi drevesi zarašen log, od kterih ondašnji prebivavci sémtertjè že po več tavžent let stare černe hrastovce najdejo, kteri so gotovo resnične spričbe naših misel, de ni bilo koj od stvarjenja svetá tukej jezera, temuč po omenjenim sporočilu v bližnji okolici, na Oblokah.

po njem vesljati in ribe loviti; še prijetniši je pa viditi, kader se živozeleni travni pèrt čez celo planjavo razgerne, kader kmet veslo z otiko spremení, in kodar je prej ribeč vesljal, zdaj poljodelec vôle v voz vprega, ter se poljubno po jezeru vozi. Nar prijetnisi pa je pogled, kader se o lepim vremenu senó po jezeru suší, kjer se stotero in stotero rok kaj urno obrača, dokler se več tisuč centov sená in nastelje na težkih vozéh domú ne spravi. Tudi zajce vidiš tù skakljati, — in mnogo družih žival, po katerih lovci radi sledijo, ti pride pred v oči v suhim krašno zelenim jezeru, iz kteriga petero otokov: mala in velika Gorica, Dervosek polotok, Vornek otok, in Benedke, prijazno molí, in kterih voda nikdar ne zavezne. Kader pa voda pride, prežene lovske živali na polje, otoke in gojzde.

Narava je zares tukej nasprotne reči čudovito zediniti umela. Ribič in lovec, voz in čoln, kosec in plavec na ravno tisti planjavi v enim letu tukej svoje opravila najdejo. Ako bi kdo prešel križem svet, zastonj bi iskal Cerkniskimu jezeru enake podobe!

Opomniti je pa tudi, de tisti, ki jezero memo grede pogledujejo, njegove četertinke clo ne zapazi, ktero na levi strani Javornik, na desni pa polotok Dervosek do Vrat gradita; od Vrat dalje pa vid opovera lepi otok Vornek, kjer je 8 kmetov naseljenih in cerkveca sv. Primaža in Felicijana, ki je v kaj prijaznim smrečjim gojzdku zidana. Ta četertinka „zadnje jezero“ imenovana, ki se skozi Vrata z drugim sklepa, ponudi popotniku veličasten pogled!

(Dalje sledí.)

Nov nemško-slovenski besednjak.

Danasnja doklada napové nov besednjak, ki ga je sloveči učenik slovenšine v Celjovcu gosp. Janežič spisal. Ta slovár je prav o pravim času na svitlo prišel in je ravno takó zložen, kakor je za sedanji čas potreben, de se ne bo nobeden več izgovarjati zamogel, de ni slovenskiga besednjaka v roke vzeti. Kratek pa vunder popolen in dober je novi slovár, in tudi v prav pripravnim zvezku in ličnim natisu.

Novičar iz Ljubljane.

Ker se je že čez 100 delnic (akcij) za slovensko gledišče v Ljubljani spečalo, je bil v pondeljik dopoldne prvi zbor deležnikov. Gosp. Kordež je razodel svoje misli zastran naprave slovenskiga gledišča, zbor deležnikov pa ni bil ž njim edinih misel in je sklenil: de naj se nar poprej izmed deležnikov odbor 7 mož izvoli, kterimu odboru naj se izroči v odst vo vsih denarnih in umetnih zadév. Ta odbor naj nar poprej osnovo te nove in imenitne naprave izdela in izdelano osnovo potem vnovič zbranimu zboru deležnikov predloži; med tem časam pa naj se nabera še več delnic, kterih se bo, kakor ta reč zdej stoji, lahko 300 dobilo. V odbor so bili izvoljeni: gosp. Holcer, kupec in posestnik, gosp. Dr. Strupi, gosp. Ambrož, posestnik, gosp. Dr. Klun, gosp. Dr. Bleiweis, gosp. Debevc posestnik in kupec, gosp. Balant Zupan, kupčijski pomočnik; — za namestnike gosp. Šreyer, kupec in posestnik, gosp. Eržen posestnik in zdravnik, gosp. Mih. Lavrič, e. k. kantonski sodnik. — Z veseljem smo najdlji med deležniki te domorodne naprave veliko nar bolj obrajtanih Ljubljanskih mestnjánov, posebno iz kupčijskiga stanú, in ker bo izvoljeni

odbor skerbel za terdno osnovo domorodniga gledišča, je gotovo pričakovati, de lepa domača reč se bo lepó osnovala. Gosp. Kordežu, začetniku te naprave, se bo njegovi vednosti primerjeno opravilo umetalniga upravitelja izročilo, če ga bo hotel prevzeti. — „Slovenija“ je jenjala velki petek, včeraj je prišel 1. list Ljubljanskiga časnika na svitlo. — Gosp. prof. Petrucci je prišel že iz Dunaja nazaj.

Novičar iz mnogih krajev.

Po stari cerkveni navadi so Cesar tudi letas na velki četertek 12 starim možém noge umivali in jih po tem obdarovati ukazali; tudi 12 starih žen je bilo obdarovanih. Vsi možje skupej so bili 1017 lét stari; stare babice pa skupej 1009 lét. — Kér cena cekinov in sreberniga denarja spet takó silno kviško gré, de za sto gold. zlatiga denarja se plačuje 125 gold., zasto sreberniga pa 120 gold., se posvetuje zdej pri ministerstvu na Dunaji, kakó bi se dalo temu poviševanju v okom priti. — Vojni minister je ukazal, de namest poprejšne navade, namestnika za vojaški stan iskati, je zdaj vsacímu, ki noče soldat biti, pripušeno, de koj pri vojaški naberi (štelingi) odrajta določeno plačilo za svojiga namestnika. — Na prošnjo Saleburškiga srenjskiga odbora, de naj se dajo nove postave zavolj kramarjev, ki od hiše do hiše kramarijo (Hausirer), je odgovorilo kupčijsko ministerstvo, de bo kmalo nova obertnijska in kupčijska postava dana, v kteri se bodo ti kramarii potrebne meje postavile. — Kakor se sliši, bo srenjam pripušeno, v pravnih rečéh izmed svojih ljudi sodne možé (Schiedsmänner) izvoliti, ki bojo smeli, brez de bi dohtarji bili, pritožbe zaslišati, jih prevdariti in potem po svoji vesti pravdarje pogoditi (zglihati). Tako poravnana pravda naj se potem sodniku izroči, de se vsakimu svoja pravica izgotovi. — „Serbskim Novinam“ se iz Dalmacije piše, de je avstrijska vlada nar bolje storila, de je poslala polkovnika (oberstarja) Mamula, nemirno ljudstvo ondi pomiriti, zakaj njegove prijazne besede v domačim jeziku so več izdale, kakor 50,000 pušk. — Iz ptujih dežel se ni pretečeni teden nič pesehno imenitniga zvedilo, kakor to, de je v Francozkim narodnim zboru nek poslanec predlog storil, de naj Francozko ljudstvo po večini glasov 1. dan prihodnjiga rožnika sklene: ali naj v francozki deželi prihodnjič še republika ostane, kakor je zdej, ali naj si spet kralja izvoli. Kakor zdej hudo na Francozkim vré, je ta predlog „olje v oginj.“ — 21. sušca so v Rimu z veliko častjó spet gèrb (Wappen) avstrijskiga cesarstva na hišo ondašnjiga cesarskiga namestnika obésli. — Rusovski car žuga Pruski vladi, de naj odstopi od svoje nevarne politike, scer bo car na noge stopil.

Tudi ena prisiljena prošnja.

Na naše »pomenke v kmetijskih rečéh« v poslednjim listu Novic se je poljubilo gosp. Pr. v nemškem Ljublj. časniku »prisiljeno prošnjo« natisniti, v kteri nam očita, de smo v njegovim sostavku reči najdlji, ki niso v njem, nektere pa smo napčno razumeli.

De se kaj taciga (po njegovih mislih) prihodnjič ne zgodi, prosimo vselej za razločnost in gotovost govóra, posebno takrat, kader se že stare reči ponujajo za nove.

Današnjimu listu je pridjan 14. dokladni list.

hati: tlaka, ovës in jeziki za deželsko sodno gospósko (Landgerichtsrobot, Langerichtshafer, Landgerichtszungen), kancelijski ovës (Amtshafer), sodnjiška tlaka za sodnjiške poslopja (Gerichtsrobot für die Jurisdiktionsgebäude), denar za gospósko varstvo (obrigkeitliches Schutzgeld), denar za ogenj (Feuergeld), denar za čuvaja (Wachgeld).

Tém odrajtvilam bi imele mende tudi sledeče davšine prištete biti, kër so enake lastnosti, namrec: tlaka za prenašanje uradniških pisem in dnarjev (Bothenrobot mit Briefen und Geldern), pojezdni ovës (Pojesden oder Steuerritthaber), pojezdni denar (Pojezdengeld), denar za popotno varstvo (Skartgeld, Escortgeld)

Kër pa dozdej vse posamesne odrajtvila vsih grajšin še niso znane, bo treba pri distriktnih komisijah na tanjko razločiti, ako ima kaka davšina svoj izvir v imenovanih grajšinskih opravilih.

Posebno moramo opomniti od deželskih sodniških gojzdov ali borštov (Landgerichtswaldungen), v katerih so grajšine to lastino za to imele, kër so deželsko sodnijo (Landgericht) opravljale in v njih potrebne dervá za kurjavo kancelij in kéh (arestov) dobivale; zraven tega pa so tudi podložni imeli pravo do lesa.

Kër je tedaj opravilo deželске sodnije že davno nehalo, se ima tudi ta reč poravnati, kakor je pravično. To de lastnost takó imenovanih deželskih sodniških gojzdov mora biti na tanjko skazana, de se nikomur krivica ne zgodi.

Ambrož.

Dopis kmetijski družbi.

Predraga mati! Nikdar Vas, zlata mati, ne bom pozabila zató, kër ste me v Planino poslali. Serce mi od veselja igra, ki ga tudi Vam, ljubljena mati, de se z menoj radujete, razodeti hitim. Prav srečen dan, kterimu enaciga še nikdar nisim doživela bila, sim tu 2. dan t. m. obhajala.

Povabila sim namreč bila svoje meni udane prijateljke v sôbo svojiga neutrudljiviga in za moj in za prid mojiga kraja in naše domovine unetiga zagovornika gospoda Matija Korena — naj ga Bog živi in ga nam dolgo ohrani! — de bi se z odborom posvetvala za stran kmetijskiga gospodarstva.

Nar poprej Vam moram povedati, de me je kaj serčno razveselilo, ko sim slišala svoje ljubljene podpornike okrog mene zbrane večidel v milim domačim jeziku se pogovarjati. Prijazno so mi pota razodevali, ki k obilnim zakladam peljejo; povedali so mi lepo, kakó bi se dalo vode, ki mi travnike in njive škodljivo zaliva, znebiti; kako naj delam, de mi kerme ne zmanjka, de mi gojzd ne opeša, de bom debele vole in lepo čedo molznih krav imela; podučili so me kakó bi se nar hitreje s sadjonosnim drevjem in murbami preskerbela; kakó naj cesto brez prevelikih stroškov in zamude lično ohranim; in kakó naj z maham pokrite senožeti zboljšam i. t. d.

Glejte, ljuba mati! v kakó srečnim kraji med zvestimi prijatelji se znajdem, in še mnogo si jih bom pridobila, kër sim prepričana, de mi bodo radi v pomoč pristopili za svoj in moj prid.

Svesta sim si pa tudi vaše resnične ljubezni, predraga mati! zato Vas lepo prosim, de mojih prijateljev kmetijskiga stanú, ki Vas bodo prosili, de jim k meni priti dovolite, ne boste z jezikom odganjali, ki ga ne razumejo, ker po tem takim namen, vsaciga, tudi prostiga, pa scer najdeniga kmeta podučiti, bi se ne dosegel. Dajte mu tudi pooblastivno pismo (Diplom) v njegovim domačim jeziku. *)

*) Gotovo bo to pismice »kmetijsko družbo« razveselilo, ki je že z velikim veseljem brala od visoke časti vredniga gosp.

Terdno se nadjam, de, če Bog srečo da, mi tukej ničesar manjkalo ne bo. Z Bogam! Vas lepo pozdravim

Vaša hvaležna hči,
kmetijska podružnica v Planini.
(Podgrivarski.)

Popis Cerkníškiga jezera na Notrajskim.

(Dalje.)

Potoki in viri, ki tudi o suhim vremenu stanovitno v jezero tekó, so sledeči:

a) Ložki velki Oberh, ki v zglavje jezera teče, se po sredi njega proti Vodonosu vije in naliva malo Ponikvo, Beček, Sitarco in druge jame. Lahko je zapopasti, de velki Oberh v jezero mnogo vode stoči, če se prevdari, de voda, ki pod imenom Velki Oberh v jezero teče, ob deževnih časih velik kos visoke Obloške planjave potopí, in potem po mnogih požerkih poserkana, se po tamnih podzemeljskih žoltnih v Ložko dolino steka, kjer včasih, posebno ob hudih nalivih, pri sv. Roku za Ložam tudi človeške ribice (proteus anguineus) na svetlo prinese. Potem, ko se z Verhniškim in Šneperskim Oberham zedini, zalije skorej polovico dolnje fare, in stori Podobcam (Popotcam), Nadleščenam, Podcerkljanam in pa Dancam, noter do Danske golobine, silno škodo, kjer se pod zemljo s strašnim šumenjem valí, dokler golobine ne zagoltne, in privrè unikraj Gole Goríce po pol ure dolgim podzemeljskim teku z velikim šumenjem in kípenjem zopet na dan v zglavje jezera.

b) Dalje od Oberha na levi strani hohljá močan potok, ki Levišče in druge jame na desni strani Otoka zaliva, in se mu Tresenec mende zató pravi, kër vodo iz zemlje trese in jo nakviško poganja. *)

c) Na ravno ti strani za Otokam izvira otoški Oberh, kjer Otočani vodo zajemajo. On v svojim teku proti Bobnarcama zadnjiga jezera jame Gèbno, Kotel in Ponikvo napolnuje.

d) Iz Ušive Loke, ki je blizo Suhe Doljce, tudi še na ti strani stanovitno tečeta dva studenca, ki nimata posebnih imén.

Desna stran jezera pa sprejemlje:

a) Šterbešico, **) ki se z Lepšenšico sklene in v velki Oberh teče;

b) Žerovnišico, Grahovšico in pozneje tudi z Martinšico združeno, kamor se tudi studenca Grebenec, ki pri sv. Vidu, in Globovšek ki pri sv. Magdaleni izvira, ocejeta. Vse te vodé, čez Rejtije tečejo, in v požertnim Vodonosu blizo Spodnjiga Jezera tek dokončajo, in

c) Cerkníško, ki v znožje jezera mirno teče in dokaj mlinskih in žagnih kolés vertí.

Imenovane vode ne prestopajo v suhih časih svojih obal (bregov), temuč napolnujejo po svoji zmožnosti jame svojih strug, in če kaka votlina v strugi začne požrešno potok požirati, tudi struga kmalo presahne, in čolni, od sončnih žarkov nemilo paljeni, poleg suhe struge bolj mirno počivajo, kakor na morju barke, kader jih močne sidra (mački) na dno morjá pripnó. Kader so pa hudi nalivi, se voda močno naraša, in od

predsednika poslani napoved (program) tistih rečí, ki so imele v prvim shodu Planinske podružnice v pomén priti. Kakšno veselo in za domovino koristno življenje se bo obudilo v kmetijstvu, če bojo podružnice takó djansko pomagale. Z veseljem pričakujemo natanjko zvediti posamesne sklepe perviga zбора. Kar diplome zadene, je bilo v poslednjim velikim zboru v Ljubljani sklenjeno, de naj se pišejo Slovincam slovensko, Nemcam pa nemško. Vred.

*) Nekteri pravijo, de se mu zató Tresenec pravi, kër skorej vsakiga, kdor iz njega pije, merzlica tresti začne.

**) Kjer se rade vidre deržé.

vsih strani skup vrè; ne valí se samo iz višjih gorá in raznih krajin, temuè tudi — kar je posebno èudno — iz ravno tistih jezerskih votlin, ktere so jo v suhim vremènu neizmerno požirale. Iz tega se vidi, de ima Cerkniško jezero pod seboj prostorne votline, v ktere vodo o suši požira, o hudih nalivih pa iz sebe valí, kar sta žlahtni Franc Steinberg že v létu 1758 in Tobija Gruber v létu 1781 terdila.

Vse to pa ni težko zapopasti, èe se pomisli, de iz visocih gorá, kader dežuje in se sneg topí, hudourniki silno šumèèe prideró; na Javorniku pa, akoravno po dolgim in širokim veliko prostora obseže, kjer se snegá na sežnje nasuje in kjer se hudi oblaki silne vodne teže znebujejo, vender le dežnica s snežnico vred po globinah in jamah tako naglo zginete, de hudournikov skorej slediti ni.

Voda tedej, ki se v velicih jezerskih predalih in tamnih skrambah nabéra in jih do verha napolne, tedej vedno po dolgih lijakah va-nje pritiska, mora po ravno tistih votlinah o deževju pritekati, po kterih ob suši odteka, in kér se nektere jame z 5, 6 do 9 sežnjev debelo vodeno odejo pregernejo, in ker tudi iz nekterih drugih jam, kakor iz Sitarce, posebno èe silne nalíve hud grom spremlja, voda èudo moèno kviško kipí, se lahko spozná, de kaj jako v zdoljne podjezerske shrambe po visokih žilah voda pritiska.

(Dalje sledí.)

O Prešernovim spominku.

Vsak spominek, ki ga narod imenitnim možém stavi, ga tudi sebi stavi, kér spominek kaže, de se je narod zavedil svoje dolžnosti, svojiga poklica, svoje moèi, da je spoznal pomembo take stavbe, ki je prièa hvaležnosti in spodbada k enacimu, slavo zaslužljivimu naèinu. Naj bolj nas mika prva rožica, naj bolj nas veselí danica med zvezdami, naj bolj osreèi prva ljubezen; — kaj, dragi Slovenci! kaj so nam prvih ceter slavniga rojaka gosp. Prešerna premili glasovi takó hitro krog ušes pošumeli, da bi ne bili v serce segli s sladkostjo občutkov hvaležnost izbuditi, želje povzdignuti, njemu spominek postaviti, da on je bil, ki nam je pot pokazal v zaklade bogatiga materniga jezika, ki je s prebudivnim glasam pél:

»Manj strašna noè je v èerne zemlje krili,
Ko so pod svitlim soncam sužni dnovi!«

»Slovenec že morí Slovenca brata,
Kako strašna slepôta je èloveka!«

»Viharjov jeznih merzle domaèije
Bile pokrajne so, kar Samo!
Tvoj duh je zginil, kar nad tvojo jamo
Pozabljeno od vnukov veter brije.«

»Vremena bodo Krajncam se zjasnile,
Jim milši zvezde, kakor zdej, sijale.«

Komu, ako se mu je ljubezen do domovine v persih oživela, se ne pretresa pri téh glasih serce? komu se želja ne vzdiguje in volja, se pri stavbi znamnja — prviga spominka slovenskiga djanja — vdeležiti, ki bode porok slovenske prebude in zavednosti. Tje k znamnju bode šel starèek, in vprašaje po njega pomembi bo zvedil, de je spominek možá, ki iz njegoviga rodú, iz njegoviga stanú je poln ljubezni bil, nadušen za materno slavo. Mati memo otroka peljaje bode mladimu sercu besede vsadila, ki bodo še pozno mnogo sadú domovini obrodile. Z vnetim sercam se bode mladost krog njega zbirala, se svojiga rodú in njegovih potreb zavedši to pot nastopila, na kteri se pride v slavišèe hvaležniga roda. Slehernimu bo govoril spominek svoj velik namen, ki spoznati vsak ga mora, ako ni z dušo na tla, s sercam gujusobi prive-

zan. Delo celimu narodu veljá, tedej naj se vès narod v njem zjedini!

Veliko se je že v tej reèi govorilo, vabilo, prosilo, ali zanikernost, (dedvana napènost Slovincov) nas tudi v tem zaderžuje. Proè z njo in hitro z doneski skupej, da se zamore spolniti, kar je tako važno, da stavi se prvi kamen domaèoslavniga poslopja!

Pa ne samo da se postavi spominek, temuè tudi; kak? in kje? je za pomisliti. Èe nepoklican svojo misel razodeti se prederzнем, naj nobeden za zlo ne vzame, temuè napènosti in pogreške z boljším svetam nadomestí. — To je gotovo prvo, da more spominek namenu primeren bti. Rajni pesnik je iz prostiga navadniga govora tak gladák, sladák in mili jezik, svoje občutke izreèi, izlikal, da se kot beli marmelj iz navadniga kamnja sveti. Tedej bi bil primern, prilíèen tak spominek:

Velika, terda, gosta, naravno obdelana skala na prešerni podlagi, v sredi vgluboèen in z lovoram obroblien marmelj, èist in bel, kot sneg, in sicer na dveh stranéh z nadpisam; na eni strani:

„Francetu Prešernu, pesniku,
rojènimu umerlimu“

na drugi: „Slovenija.“

Iz verha naj — èe je mogoèe — njegovo oblièje (Büste) se ozira, ali naj se lepa lira olovorona sveti.

Kje pa naj se postavi spominek? — Štiri kraje bi vedil priporočiti; vsak ima kaj za-se. V njegovim rojstnim kraju na „Verbi“ na Gorenkim in sicer pri poti, de tudi popotnik zvé za dom slavniga pesnika. — Drugi kraj bi utegnil biti v Ljubljani na lepim šolskim tergu, ker je tukaj v šolo hodil, si svoj um izbistril; slovenska mladost bi tukej zmiraj pred očmi imela obudevavca k velicimu namenu. — Tretji kraj bi znal primeren biti v naj lepším kraju naše domovine — na „Jezeru“, ki ga je v slavni pesmi „Kerst pri Savici“ tako veličastno popisal. Kraj in njegove poezije so si v žlahti; tujci tù sèm obilno zahajajo, ki bi z njegovo slavo tudi njegove pesme po svetu zanèšli. — Èetertiè v kraju njegoviga zadnjiga stanovanja in njegove smerti — v „Krajnju“, kjer njegovo truplo počiva.

Ako bi imel jez voliti, bi drugi ali poslednji kraj izvolil; vsaki kraj pa bode gotovo naj lepšiga kinèa cele domovine se oponositi zamogel, ki bode spominek Prešernov nosil. — Na pokopališu naj se pa zaznamva, kje da njegovo truplo počiva. Duh njegoviga djanja naj se pa slaví s spominkam, ki naj ne bo na samoti, temuè v sredi Slovincov govoreè slavitelj in budec glasitelj na tergu ali na poti. —

Èastito „slovensko društvo“ v Ljubljani! ki si se podstopilo te slavne naprave, nikar ne zaverzi mojih predlogov in ne zameri mi prederzne besede, in dobro premisli važno reè; hvaležnost vsih Slovincov bo tvojim trudu gotova; na tebi leží, obljubo spominka izpeljati — vredno in primerno. L. Kamnogorski.

Hvala, komur hvata gré!

Kér so unidan „Novíce“ pravièno potožile, de nektere kancelije srenjam ne dopisujejo, kakor vstava ukaže, v domaèim jeziku, kteriga vsi srenjèani razumejo, z veseljem oznanijo danes, de so že nekteri kantonski poglavarji, ki so si svesti vstavniga naukaza, in ki srenjam slovenskih krajev slovensko dopisujejo. Gosp. Pauker, poglavar Krajnskiga kantona, ki si je s svojim prijaznim obnašanjem kmalo serca mestnikov in deželanov ondašnjiga kantona pridobil, je razposlal unidan vsim srenjam sledeèi dopis, v kterim župane in prisežne možé prijazno povabi, de

jorejcama iz Dolenskiga, ki sta se za povzdigo sadjoreje posebno slavna skazala.“ — Odbor kmetijske družbe se zahvali blagimu gospodu domorodcu za to imenitno darilo in oznani, de se boste ti dve darili po sklepu velkiga kmetijskiga zboru mesca listopada, ko se bojo navadne družbine sreberne svetinje nar pridnišim sadjorejcam delile, dvema izverstnima sadjorejnikama iz Dolenskiga po naménu gosp. daritelja podale. Naznanilo in priporočilo pridnih sadjorejcov pa séga po družbinih postavah v oblast podružnic, ktere bojo pred velkim zborom častivredne sadjorejce središu kmetijske družbe na znanje dale.

Središni odbor kmetijske družbe v Ljubljani
25. mal. travna 1850.

Popis Cerkniskiga jezera na Notrajskim.

(Dalje.)

De mora mnogo praznôte biti pod hribam, ktere pa še zavolj nepremagljivih opoverkov še nihče ni preiskoval, je razvidno iz hudo derečiga vodniga toka iz Suhe Doljce takrat, kader dolgo časa dežuje in gromí, zakaj voda se iz nje vsa penasta togotno v jezero valí, predêre v tem toku strugo Veliciga Oberha, kjer se Kriz imenuje, in se pod jezersko vasjó v Rešeto loví.

Nadjam se, dragi bravec! ki si do les popis Cerkniskiga jezera radovedno bral, de ti tudi vstreženo bo, zvediti, kakó se polno jezero, kader so vsi jamski goltanci zapahnjeni, preobilne vode znebuje.

Kakor je v zglavju jezera berdo, skozi ktero Veliki Oberh teče, ravno takó je tri četertine ure široko berdo v znojju jezera, pod katerim voda vedno odtéka, in scer ob suši po bolj globokih tekih, v dôbi móče pa, kader se jezero napolne, po dveh votlínah, ki ste čez jezerske tla povišane, in se Mala in Velika Karlovica imenujete.

Med Karlovcama je Skednjenca, lep hladán prostor, kamor o polétni vročini živina rada zahaja, muham se odtegnit.

Tukej na krasni višavi, kjer se po jezeru kaj mično vidi, je bil njega dní grad Karlovec, kteriga podertine se še sledé, in jami se od nekdanjiga grada „Karlovski“ ali „Karlovici“ imenujete. Mala Karlovica, desiravno veliko vode požrè, ni viditi močno prostorna; Velika Karlovica je pa čez šest seznjev široka in dva visoka pri vrodu, ter zijà kot morska pošast z odpertim žrèlam, kamor kerclje, drevesa in druge reči priplavajo; tudi veslarja s čolnam vred, ako je dosti zarano iz toka ne pobriše, silovito va-se potegne. Gorje pa tistimu, kteriga Karlovica v svoje žrelo spravi! Ako ga tudi ne utopí v svojim tamnim breznu, bo gotovo v nje dolgim in gerbastim cemunu poginil.

Petero nas je bilo lani v začetku kimovca, dokler še ni bila voda čez jezero nastopila, šlo v Karlovico, slehern s svojo lučjo. Vidili smo razne postranske visoke in nizke votline, nad seboj mnogo praznôte, in smo na mesto prišli, kjer je skupej nanešeniga bičja na kupe bilo, vmes kteriga je bilo pa tudi nekoliko žagovcov in druge lesene soderge več.

Kér je pa jama tukej že menj prostorna in močno zašarjena bila, in se je tudi pod blatnim zasipam voda čutila, smo se mogli verniti, brez de bi bili tamno jezerce, želodec Karlovice, razsvetili. Steinberg pripoveduje, de je bil do jezera prišel; ali svetilnice so jele takó slabo berleti, de bi bile skorej ugasnile, torej je bil primoran se kar urno verniti, sicer bi bilo lahko tudi njegovo življenje ugasnilo.

Pred štirimi léti so si neki za občinski prid go-reči moške ob trebljenju Karlovice v sléd odtoka omi-

slili čolniček, kteriga so bili skoz luknjo, ki je zdaj močno z mnogo šaro zamašena, pahnili, in so se v nevarnosti življenja na tamno jezerce podali. Našli so jezerce v Karlovici, ograjeno krog in krog z gladko in stermsko steno in z visocim obokam pokrito; našli so bili v tisti strani jezera, kjer Karlovica odteka, skorej dva seznja visok nasip, ki se je berž ko ne od verha vsul, in ki ovêra de Cerknisko jezero pozneje usahne.

Res bi, kakor ti moške sodijo, mnogo stroškov prizadjalo: ako bi se ta napotni nasip znižal; tode če bi soseska za terdne grablje pred Karlovico skerbela in jih marljivo snažila, bi te stroške ob kratkim obilniši jezerski pridelki povernili, ker bi kmalo veliko veliko sená več zrastle, in bi tudi nasledniki obilni sad skerb-nih in pridnih sprednikov hvaležni vživali.

(Dalje sledí.)

Stari sléd slavjanstva iz slovenskiga prezira.

Visoko učeni gosp. fajmošter Matevž Ravnikar, vsim Slovincam po njegovih slovstvinih delih slavno znani Poženčan, je vredništvu „Novic“ v pregled poslal svoje poslednje ravno zdej dokončano delo pod zgorej omenjenim naslovom. S serčnim veseljem prebiramo to izverstno delo, ktero je ravno s tako veliko učenostjo, kakor z velikim trudam dodelano, pri vsem tem pa v tako prijetnim in gladkotekočim jeziku pisano in z mnogimi zgodovinskimi in včasih tudi kratkočasnimi povesticami okinčano, de branje tega „sledú“ je od konca do kraja vabivno. Slovensko slovstvo sí je s tem delam gotovo imeniten zaklad pridobilo. De bi pač kmalo na svitlo prišlo!

Kér nam je častiti gosp. pisatelj prijazno dovolil, eno ali drugo reč iz rokopisa v „Novicah“ natisniti, se z velikim veseljem poslužimo tega dovoljenja ter bomo podali svojim bravecam marsikaj za poskušnjo.

Delo se začné z uvodam, kteri obseže 1) imé Slavjan, 2) nektere druge iména Slavjanov, 3) po čem se da nekdanje slavjanstvo slediti? 4) nektere vodila, ki so pri tem slédu služile, ogibati se od starih pisavcov popačenih imén, 5) razdelitev stariga sléda slavjanstva. Po tem uvodu se začne prvi del, to je, sléd slavjanstva po nekdanjim zemljopisu. Prvo poglavje sledí Slavjane po Azii in razlaga razseljevanje prvih ljudi v slavjanskim obziru, stare azijatske jezike po mnogih azijatskih deželah. Drugo poglavje sledí Slavjane po Evropi in njenih mnogih deželah. — Drugi del popiše sléd Slavjanov po nekdanjim bogoslovju.

Voditelji pri tém delu so bili g. pisatelju greški in rimski pisavci sosebno Strabon, Herodot, Ptolomej, Dion Kasi, Polybi, Ksenofon, Tacit, Tit Livi, in drugi starodavni pisavci.

Poslušajmo učeniga gosp. pisatelja, kaj v predgovoru pravi: „Staro dogodivščino — začne — ino nje kraje po starim zemljopisu poznati, je važen oddelek med drugimi znanstvi in vednostmi. Nekter bo rekel: „čmu je treba slavjanstva po starim slédu iskati? tukaj je bilo, kjer ga zdaj najdemo, brez de bi ga posebno po starim slédu iskali.“ Pa ni takó; stari sléd slavjanstva nam bo pokazal, de so v nekterih deželah nekdej Slavjani bili, kodar jih zdej ni več. Pri družih deželah nam bo res pokazal, de so že nekdej v njih Slavjani bili; pa nam bo zraven tudi pokazal, kdaj so v nje prišli in od kod? ali kako se jim je kaj godilo, kaj so kaj počeli. Vsim omikanim narodam je domača dogodivščina sveta reč, ker jih učí kakšni spremíni so se od perviga per njih godili, kakó so sčasama na pričujoč stan prišli; daje jim več lepih izgledov, kteri njim rojakam naj bolj v živo gredo; pokaže jim marsi-

sá. *) Boljši je toliko pristradati, kar se za zavarvanje da, — sej je v lastni dobiček, če nesreča ognja človeka zadene; — in pa sej je to, kar se pri naši Gracarski zavnici plačuje, tudi možnost za pogorelce; možno dajati je pa že takó kersanska dolžnost.

Lepo in priserčno se zahvalim v imenu vsih naših pogorelcev, kateri mi to vedno naročujejo; zahvalim se vam vsim blagi dobrotniki! tudi vam gospod vrednik, in vam gospod Dr. Šubic iz Celja za prejete darí. — Vaša radodavnost nas je večkrat do solz omečila in prepričala, de ljubezen še ni vgasnila na svetu, in de so še semtertje dobri ljudje. Bog naj vam vsim, kar ste nam dobriga storili, obilno poverne!

Jernej Arko, Vodiški fajmošter.

Popis Cerkniskiga jezera na Notrajskim.

(Dalje.)

Od tega podzemeljskiga jezerca voda zmed strahovitniga skalovja v velik podolgast in divotno krasen prostor privihra, kteriga visoke pečine opasujejo in ki je ročnimu jerbasu nekoliko podoben, zato ker ste njegovi postranski pečini po vozkih čez 30 sežnjevisokim oboku sklenjene, ki je jerbasovimu locanju prilicen. Čez ta po verhu z germovjem okinčani obok, pod kterim ima mnogo gojzdnih golobov svoje gnjezda, se da prelaziti. Iz tega prostora dalje skozi poltretji seženj visoko votlino voda teče, kjer jo jéz prestreže, ter jo napeljuje na kolo Zevške žage, kateri služi za polovično streho viseča pečina.

Zevško žago je truda vredno viditi. Ona je od vasí Zevše kake tri četertine ure dalje v globočini, kamor se le iz leve, jako sterme strani priti zamore. Po ti strani se kerclji ali žagovci spuščajo k žagi, in se spet deske utrudljivo na ramah nazaj znašajo. Desna stran je silna pečina okoli 40 sežnjevisoka, močno čez-se viseča. Polnočna in poldanska stran, kateri ste kakih 10 sežnjevisoki sabsebi, stojete stenam enaki navpik. Zmed nju skladov mnogotere drevesa zelené, ki po raznih spokih živeža išejo.

Strelaj dalje od žage voda spet pod pečino, ktera na desni strani po dušku podobni votlini dan razsvetljuje, sumeče teče, dokler svoj tok mirno čez tlak ponosne jame snuvaje med čudovitnim skalovjem v kratki dobi pri Rakovski žagi zopet na dan pride.

Jama pod Zevško žago je zares naravska krasota (lepota). Škoda, de ni blizo kakšniga veliciga mesta. Marsikteri mestnjani bi prišel sém si hladu iskat, kader žarki polétniga sonca mestne zidovja prepekajo.

Oblika jame je lepo okrogla. Od ene strani do

*) Unidan je spet 14 hiš v Klečah pogorelo, in kakor se sliši, so med temi le 4 zavarvane bile. Kakšna nadloga je spet tukaj, de Bog pomagaj! Ljudje so zares dobri, de pomagajo pogorelcem karkoli morejo, pa gotove so gosp. fajmoštrove besede, de vsi darovi čeravno obilni vunder ne pomagajo veliko vsacimu pogorelcu, ako ni imel pri pogorelski družbi svojiga pohlštva zavarvaniga. Silna in upijoča potreba je tedaj, de nove soseske vsaciga zavezajo, de vsak sosesčan mora svoje pohlštva zavarovati, ker to občinski prid cele soseske terja. Če bi mi bili župan ali srenjski mož v kakšni soseski, bi si prizadevali svoje sosede podučiti, de bi v vsaki soseski 3 postavili sosesčanje sami sebi dali:

1) vsak otrok se mora brati, pisati in rajtati učiti;

2) vsak hišni gospodar mora svoje pohlštvo zavarovati;

3) vsak, ki ima sadne drevesa, jih mora gosenc čisto otrebovati.

Koliko dobička bi to prineslo soseski!

Vred.

druge meri 30 sežnjevisok. Čez terdi snažni tlak hladna voda po gladkih kamničkih ljubo šumlja, ki prijetno hladen in okrepljiv zrak v jami dela. Od tal do okrogliga oboka, s kteriga brezbrojna množica kapljiviga okamnjenja, več del belim svečam podobniga, razne dolgoti in debelosti visi, je komej čverst junak zmožen kamen zagnati; takó visok je obok nad jamo. Na desni strani jame je prostorno izvišan kraj, kjer se nar več kapljiviga okamnjenja znajde.

Pri zgorej imenovani Rakovski žagi se torej voda Cerkniskiga jezera spod tamniga, blizo ure dolziga skalovja razvija pod milo nebó, ter se rahlo pomikuje med lepo zelenimi brezulki po svoji pol ure dolgi strugi, kakor de bi prestane stiske premišljevala, in kakor de bi se bala prerano zadeti v enake tesnobe v široki jami pod svetim Kancijanam, ktera požrešno proti nji zijá.

Kakor se tukaj med lepimi gojzdnimi travniki opotavlja, takó se tudi tukej vsakdo, ako ima le količkaj sladú za natorne lepote, naj pride od ktere strani koli si bodi, rad na krasnih moravcah *) sv. Kancijana pomudi. Posebno pa se je tu ob vročini vgodno odahnuti, kjer se žejnimu popotniku bister studenec, ki na desnem bregu, komaj strelaj dalje od mosta izvira, gostljivo ponuja.

Na desni strani mosta ste nekdanj cerkvi sv. Kancijana in Bernarda bile, ki ste pa zdej zapušene. Le ena je še nekoliko z opeko pokrita, kjer se nad oknam v kamen vsekana létnica 1616 najde. Tudi podertina zvonikarjeviga stanovanja in nekoliko starih mahovitih sadnih štremeljev opominajo nekdanjost boljših časov, ki so za ta kraj minuli. Pa kdo vé, kaj prihodnost, še zdaj skritiga, v svojim naročju nosi? Ako bi železnica memo Rakeka in po osnovi tikama gojzda, kjer je most svetiga Kancijana, speljana bila, se bo gotovo marsikdo potrudil most tukajšne jame in Cerknisko jezero pogledati.

Imenovani most, čez kteriga se mnogo lesá prepelje, je res mojstersko delo narave. Na obéh stranéh je z gošavo takó okinčan, de skorej popotnik ne zapazi, kdaj de ga prekorači; in njegov na vse strani prostorni locanj, pod kterim ob času moče veliko vode preteče (ob suši voda pred mostam med skalovje bobni) je iz celotne skale terdno narejen. Na desni strani mosta pa je visoka pečinska stena, kjer ima na levi strani sterma okno. V to jamo, ki je tudi pri koncu z lesnino močno zašarjena, se lahko precej dalje gré.

Iz te velike jame spet pod okoli ure širokim berdam, ki je z lesam obrašeno, voda Cerkniskiga jezera pod sterma žlebino v vozkih mlinskim dolu na svitlo priteče, kjer mnogo mlinskih in žagnih koles vertí, in se Unc imenuje.

Iz leve strani ne dalje od todi se pa iz velikanške jame Pivka Uncu pridruži, ki od Postojne noter do podertine nekdanj mogočniga blizo Planine stoječiga gradú, ki s svojim obodam še serditimu viharju časa vkljub stoji, vedno pod zemljo teče.

(Dalje sledi.)

Létni zbor slovenskiga društva v Ljubljani.

(Konec.)

Po razloženih opravilih pretečeniga léta je dal

*) Morava, moravca (dolina kjer žlahtna trava raste) ste tukej okrog Cerknice umevni besedi, zakaj kmeta je tu večkrat slišati, ker pravi: »Konji se po moravah radi pasejo.« Brez dvoma ima tudi fara Moravce od morav in raznih morav, ktere ona obseže, svoje ime.

Pisatelj.

To se pa ne more natanjko zgoditi, kakor bi morebiti marsikdo mislil, po senožetih, dolinah ali hribih — in scer zato ne, kér se rastljíne tukaj ne morejo ob vsih poprej imenovanih časih in povsod takrat obiskati, kader se njih premembe godé.

Zató so botaniški verti potrebni, v katerih so v imenovani namén rastljíne večidel iz vsih plemén in klasov, iz domačije in družih dežel vkup znešene in zasajene, de se lahko v vsih dóbah od zelenjenja noter do sada pregledujejo.

Tak botaniški vert ima tudi c. k. Ljubljansko učeliše že čez 40 lét, ki je v ptujih deželah zavoljo imenitnih rastljinskih zakladov skorej bolj znan in číslan, kakor v domačii, in v tem vertu se boste tudi vi, ljubi moji! rastljinoznanstva učili.

(Konec sledí.)

Od kantonskih cést.

(Konec.)

Ali od tehmal, ko so jeli poprejšnje kantonske komisije in kresíje konca pričakovati, od tehmal se je veliko v nemar pušalo in s žalostjo vidimo, de veliko potrebnih taci naprav hira, kakor jetični človek. Od takih prigodeb hočemo tukaj le ene omeniti, ki nam je dobro znana.

Lansko léto 12. septembra je grozoviten naljiv pokončal cesto, ktera pelje od Svibna v terg Rateče pri zidanem mostu na Dolenskim in reka Zapota je most v Ratečah poderla. Prebivavci Svibenške in Šent-Urške fare so bili v zadregi, ker niso imeli poti do Rateč in do kantonske gosposke na Dvor; z vozam se nekoliko dni ni moglo voziti; pešci so pa po takih stezah mogli hoditi, ktere so komaj za kozé pripravne. C. k. stavsko vodstvo je neutegama napravilo most čez Zapoto v Ratečah, zastran poderte ceste se pa ni dolgo nič družiga zgodilo, kakor de se je v enim kraji nekaj hriba odkopalo, takó de kako kljuze komaj naprej precipa; v družih krajih je pa podertija ostala, takó de morajo pešci še zmiraj po kozje hoditi, vozovi pa le z veliko nevarnostjo in težavo se naprej pomikovati, kér morajo na več krajih čez vodo brestí, čez grabne gomaziti in dostikrat po produ ceste iskati. Koliko de živina in ljudjé terpé, koliko de se orodja potare, vsaki lahko prevdari. Kér od nobene strani pomoci ni bilo, je neki posestnik na poprejšnjo c. k. kresijo v Novim mestu 14. novembra p. t. prošnjo poslal, de naj se ta cesta popravi. C. k. kresija je 28. decembra p. l. to prošnjo na poprejšnjo c. k. kantonsko komisijo na Dvor poslala in ukazala, de kaj za popravo pokvarjene ceste potrebniga stori. Kantonska komisija je pa to prošnjo prošniku nazaj poslala, de naj ima za vednost, kar kresija ukaže. Ta prošnik ni mogel družiga storiti, kakor tiho biti, kér sam ni mogel ceste narediti. Celo zimo se je uboga živina po tistih podertijah terpínčila; celo zimo so se ljudjé plazili, kakor je bilo mogoče, na spomlad pa jim je že preveč bilo in poslali so nekteri soseskini predstojniki in gg. fajmoštri tistih krajev prošnjo do deželnega poglavarstva, de naj bi se cesta naredila, de oni so pripravljene vse storiti, kar je potreba, samo de naj kdo vodstvo prevzame. Gotovo je deželno poglavarstvo to prošnjo na zadevajočo gosposko za spolnjenje poslalo, ali kje de zdaj ta reč leží, ne vémo, samo to vémo, de ceste še zdaj ni.

Mi scer dobro vémo, de take in enake reči so izvirale iz nestanovitniga stanú (provizorium), v katerim so se zadnji čas kantonski uradi znajdli, in tudi prenapetiga ne tirjamo, de bi novi uradi, ki so komej svojo službo začeli, vse na enkrat poravnati mogli, posebno kar po večim delu spada v prihodnje opravila srenj — vunder kjer je potreba takó očitna, mislimo, de bi se ne čakalo vstanovitve srenj, posebno tukaj, kér

soseskam nič družiga ne manjka, kakor vodstva za izdelovanje ceste in potrebne pomoči zoper nektere zanikernike.

Ambrož.

Popis Cerkníškiga jezera na Notrajskim.

(Dalje in konec.)

Čudna naravska prikazen je, de obé vodi iz tamnih tesnob na dnevski svit zrijete, se pa kar naglo spet zgubite; ob času naljivov pa se po zalih Planinskih travnikih v škodo in žalost marsikterim lastnikom razlijete. Kér reki Unc in Pivka podarjene svobode pristojno číslati ne umete, jo morate za kazen kár hitro spet v tamnico pomésti, kjer se zmodrujete in clo poročne iména za Ljubljansico zajemate, ki zna bolj dar svobode spoštovati ter pohlevno tekoča prinaša polne čolnove v Ljubljano.

Steinberg*) dopoveduje, kakó je nekđaj jezero mergolelo polno rib; v létu 1714 so ljudjé pred pustam, ko je takó huda zima bila, de je 18 palcov débel léd jezero pokrival, in se večidel voda posušila bila, po jamah toliko rib nalovili, de skorej niso vedili kam ž njimi. Cerkníških rib so takrat Krajnci, Štajarci in Korošci celi post dosti imeli. Čversteji so pač tudi takrat ribči memo zdanjih bili, kakor Steinberg piše, de so med jamami, kjer je nar več rib bilo, léd presekali in kar brez vse obléke po pol četertinke ure ribe sačili, ter jih urno na léd metali; le k ognju se nekoliko pogret in s kakšnim požirkam se okrepcat stopili, potem pa spet ročno dela poprijeli.

Čuditi se pa ni, de je takrat toliko rib bilo, kér poprej zaporedama 7 lét ni jezero bilo usahnilo.

Menihi iz Bistre (Freudenthal), ki so prvo in poglavitno ribštvo kupili bili, so skerbeli, de bi ribe ne bile preveč pošlé, zato ni smel nihče v globokim ribniku, kteri se skozi celo léto poln vode v zglavju jezera znajde, in kterimu ondašnji prebivavci cemun pravijo, kar nobene ribe ujeti; od tod so se naglama, kakor je voda nastopila, po celim jezeru naselile. Bistriški opát je blizo Cerknice na Loki (Thurnlack) v lepo tihotnim kraju stanoval. Puste razvaline so zdaj tu, in se opeka žgè, kjer so se pred 80 léti ribe pek-le in cverle, siromaki nahranovali in kamor je marsikdo rad šel, kér je vedil, de bo gostoljubljivo sprejet.

Nekoliko časa sém se pa ribe brez vsiga reda po strugah in jamah lové, kar je le moč, torej se ni čuditi, de ribštvo peša in ribči dostikrat zastonj mreže mečejo. Ako tudi voda iz tamnih globočin, kader se jezero napolnuje, kej rib prinese, jih je vunder še premalo, ga obilno pomnožiti, de bi se ribštvo takó bogato splačevalo, kakor nekđaj.

Tù imaš, dragi bravec, popis čudovitiga jezera, kterimu ga ni kmalo para. Drugo pot bom nektere vošila in svete razodel, kakó bi se znalo zali Cerkníški okolici sčasama veliko koristi in dobička nakloniti.

Podgrivarski.

Cesar v Terstu.

Časopisi in tudi tisti, ki so v Terstu bili, ne morejo zadosti povedati od slovestnost, ki so jih ondi vidili, presvitlimu cesarju na čast. Cel teden je bil Terst v veselji; ena slavnost je roko podajala drugi. Od več strani smo slišali praviti, de kdor ni rasvitljenja (Beleuchtung) v Terstu vidil, nima zapopadka, kaj se pravi rasvitljenje.

Cesar je bil povsod, kamor je prišel, z živim „Eviva“ sprejet in spremljen od toliko množice ljudí,

*) Prav bi bilo, če bi naši domorodni časniki kaj več od tega moža povedali, kar se iz njegovih bukev zvedíti da, ktere je on od Cerkníškiga jezera spisal in v Ljubljani 1788 natisniti dal.

Pisatelj.